

ŠTO RODITELJI NAJČEŠĆE PITAJU O POREMEĆAJU IZGOVORA GLASOVA?

U uobičajenim okolnostima govor je samo sredstvo kojim izražavamo svoje misli, potrebe, želje, stupamo u kontakt s drugim ljudima, održavamo prijateljstva, kritiziramo, pitamo, pripovijedamo bez napora i razmišljanja kad to činimo.

Posebnu pažnju govoru posvećujemo u ranom djetinjstvu u vrijeme progovaranja i intenzivnog razvoja govora, dakle, kad je govor cilj učenja.

Drugi trenutak u kojem nam govor postaje važan je kad je narušen na bilo koji način i u bilo kojoj dobi:

- ⇒ u ranom djetinjstvu kad se prva riječ ne pojavljuje na vrijeme, kad govor djeteta ostaje na razini jedne riječi, kad je riječnik siromašan, ako kasni pojava prve rečenice, ako izgovor glasova kasni u odnosu na kronološku dob djeteta
- ⇒ kad je govor narušen uslijed pojave bolesti kao što su traume glave, moždana krarenja, psihičke bolesti i dr.
- ⇒ u starijoj dobi kad zbog gubitka zuba i opuštenosti govorne muskulature artikulacija postaje neprecizna i nejasna, kad se zbog teškoća u pamćenju osobe teško dosjećaju odgovarajućih riječi.

Govorno-jezični poremećaji koji se mogu javiti kod djece u predškolskoj dobi su:

- problemi glasa
- mucanje
- različiti stupnjevi zaostajanja u jezičnom razvoju,
- a daleko najčešći je **poremećaj izgovora glasova ili artikulacijski poremećaj.**

ŠTO RODITELJI NAJČEŠĆE PITAJU?

Što je DYSLALIA?

Dyslalia je stručni naziv za poremećaj izgovora glasova ili artikulacijski poremećaj.

ŠTO JE POREMEĆAJ IZGOVORA GLASOVA?

Kad dijete izgovara glas, slog ili riječi nepravilno privlačeći pažnju načinom izgovora ili ga se ne može razumjeti, odnosno odvlači se pažnja sa značenja riječi na način izgovora.

JESU LI POREMEĆAJI IZGOVORA GLASOVA I TEPAJNE ISTOZNAČNI POJMOVI?

U oba slučaja govor zvuči slično. Tepanje je karakteristika govora u djece niže kronološke dobi

Radionica na Cvjetnom trgu, travanj 2013.

i ne smatra se poremećajem, nego samo prijelaznom fazom u razvoju govora. Primjer: normalno je da dijete od dvije i pol godine starosti ispušta glasove, mijenja jedan glas drugim, skraćuje riječi ispuštajući slogove - u tom slučaju govorimo o tepanju. Kad dijete od četiri i pol godine čini to isto, tad govorimo o artikulacijskom poremećaju.

KOJI SU UZROCI ARTIKULACIJSKIH POREMEĆAJA?

Uzroci mogu biti organski: oštećenje sluha, cerebralna paraliza, rascjep nepca, poremećeni odnosi govornih organa kao što su visoko nepce, prevelik jezik, prekratka podjezična vezica. Najčešće, problemi artikulacije su prisutni i kad

Igraonica na Cvjetnom trgu, travanj 2000.

NA KOJI NAČIN GLASOVI MOGU BITI POREMEĆENI?

Glasovi mogu biti poremećeni na tri načina:

1. ispuštanje ili omissija - dijete umjesto RUKA kaže UKA, umjesto ŽABA kaže ABA
2. zamjena ili supstitucija - dijete jedan glas mijenja drugim, RUKA može biti JUKA ili LUKA ili VUKA.
3. oštećenje ili distorzija - glas je nepravilan, ali se može prepoznati; primjer: umekšan izgovor glasa Ž, Š, francuski R, međuzubni izgovor glasova C,Z,S. Glasovi mogu biti poremećeni SUSTAVNO ili NESUSTAVNO.

SUSTAVAN poremećaj glasa znači da je glas poremećen stalno, u svim pozicijama: na početku, u sredini i na kraju riječi.

NESUSTAVAN poremećaj znači da dijete glas izgovara u pojedinim riječima i pozicijama, a u drugima ne.

nema gore navedenih teškoća. Tad to nazivamo funkcionalnim poremećajima.

MOGU LI OBOLJENJA UHA UTJECATI NA KAŠNJENJE U RAZVOJU GLASOVA?

Dijete uči govoriti slušajući govor okoline. To učenje počinje vrlo rano, u dojenačkoj dobi. Ako dijete ima česte upale uha, može doći do oštećenja sluha. U tom slučaju slušanje je reducirano, što uzrokuje kašnjenje u razvoju govora općenito i u izgovoru glasova.

KAKO TEČE RAZVOJ IZGOVORA GLASOVA?

Djeca ne usvajaju sve glasove odjednom. Usvajanje glasova teče po određenim zakonitostima. Prvi glasovi koji se javljaju kod beba su P,B,M,T,N,L i samoglasnici A,O,I, U; dakle i prve riječi su kombinacija navedenih glasova: pa-pa, mama, tata, baba ... Zatim slijede glasovi K, G, J,F, V, H, L, a zatim S, Z, C, Š, Ž, Č, DŽ, Đ, R, NJ, LJ.

DO KOJE DOBI DIJETE TREBA USVOJITI SVE GLASOVE?

U hrvatskom izgovornom sustavu svi glasovi trebaju biti usvojeni do pet i pol godina starosti.

KAKO OKOLINA MOŽE POMOĆI DIJETETU?

Pravilnim govornim uzorom. Ne prekidati i ne ispravljati dijete. Ne zadirkirivati ga i ne ismijavati ga. Umjesto toga, pružiti pravilan govorni model. Kad dijete pogrešno izgovori riječ, ponovite je pravilno za djetetom, jako naglašavajući glas koji je djetetu problematičan, proširujući iskaz. Primjerice: ako dijete kaže Liba, vi ponovite i kažete: *Da, to je Riba, Riba živi u vodi, Riba pliva*. Na taj način ga slušno "bombardirate", razvijate njegovu slušnu osjetljivost, koja je preduvjet dobrom izgovoru.

JE LI VAŽNO ISPRAVLJATI ARTIKULACIJSKI POREMEĆAJ?

Odgovor je: Da! Uvijek postoji mogućnost utjecaja artikulacijskog poremećaja na emocionalni, socijalni, obrazovni status osobe ili na izbor zanimanja. Naš govor je važan dio nas. Naš govor može utjecati na kvalitetu našeg života.

MOŽE LI DIJETE "PRERASTI" ARTIKULACIJSKI POREMEĆAJ?

Odrastanje i maturacija znatno utječu na sazrijevanje izgovora glasova. Izgovor se poboljšava, ali neki poremećaji ostaju. Međutim, teško je pouzdano procijeniti kako će se poremećaj razvijati dalje i hoće li odrastanjem nestati. Zato je djetetu potrebno osigurati stručnu pomoć kako bi se poremećaj otklonio.

KADA TREBA POČETI S GOVORNIM VJEŽBAMA?

U principu, treba početi što ranije. Važno je sagledati koji suglasovi poremećeni, na koji način, koji je uzrok poremećaja, koja je dob djeteta, koliko je stimulativno okruženje djeteta. Cijeli niz podataka određuje vrijeme početka vježbi. Nepravilan izgovor glasova svakako treba ispraviti do polaska u školu.

KOLIKO TRAJU VJEŽBE?

Ako je poremećaj fiksiran, teže ga je otkloniti. Funkcionalni poremećaji su lakši za otklanjanje, nego oni koji su organski uvjetovani: oštećenje sluha, loša inervacija govorne muskulature). Trajanje vježbi određuje motivacija djeteta, intelektualni status, učestalost vježbi, kontinuitet vježbi, participacija roditelja u otklanjanju poremećaja.

ZAŠTO JE VAŽNO GOVORNI POREMEĆAJ ISPRAVITI DO POLASKA DIJETETA U ŠKOLU?

Znatan broj djece s poremećajima izgovora glasova ima lošu slušnu diskriminaciju. To znači da slušno ne razlikuje prailan od nepravilnog izgovora. Taj model slušanja i govora može prenijeti i u pisanje. Drugi problem, koji se može pojaviti, su teškoće slušne analize i sinteze glasova i slogova, koje se direktno odgovernje za uspješnost usvajanja čitanja i pisanja.

Iva Mesec, logoped

DV Žibeki, Čakovec